

Inleiding op Notulen van de Vereniging Nationale Bedevaarten 1883 - 1931

Vanaf heden zullen bij het verschijnen van iedere Nieuwsbrief op de VNB website onder het onderdeel ARCHIEF de notulen van het bestuur VNB van een volledig jaar worden gepubliceerd, te beginnen bij 1883, het jaar van de oprichting van VNB. We beginnen met een algemene inleiding.

Het ontstaan van VNB

- Voor zover bekend verscheen de eerste oproep voor deelname aan de eerste Lourdesbedevaart op 11 juni 1883 in het dagblad De Tijd. Op 9 augustus 1883, meer dan een maand voor die eerste Lourdesbedevaart, staat in hetzelfde dagblad een oproep voor deelname, afkomstig van 'Het Comité' en daarachter staan in de aangegeven volgorde de volgende namen: Masker, Reuser, Sarton, Werker, Hollman en Funnekotter. Op 30 augustus van dat jaar staan achter 'Het Comité' dezelfde namen vermeld met tussen Sarton en Werker toegevoegd: Schellekens en Jansen.*
- In een artikel dat verscheen aan het einde van 1883 schrijft pater M.H. Reuser, die de eerste president van het Comité werd:*

'Doch voor iedere Processie of Beevaart is een Kommissie, een Bestuur, noodig. En dit bestond in Nederland niet. Niemand wilde deze zaak aanpakken. Reeds eenige jaren geleden was een bekwaam en zeer bemind geestelijke aangezocht, zich aan het hoofd te stellen van een comité voor zulk een beevaart. ZEerw. nam het niet aan. Ook aan het begin van dit jaar was een welsprekend en talentvol Priester daartoe aangezocht, doch ZEerw. had geen tijd. Een Nederlander, welke te Antwerpen woont, [zonder twijfel de heer Leon Hermans, ingenieur] had persoonlijk in verschillende steden van ons land invloedrijke personen, zoowel leeken als geestelijken, opgezocht en aangespoord om een Nedelandsche beevaart naar Lourdes tot stand te brengen, en overal het hoofd gestoten. Pater Wulfing, deze beroemde Missiepreker, alom in Nedeland bekend, sloot zich met eenige leeken wel aan bij de Belgische processie, maar organiseerde geen Nederlandsche Beevaart. Toen al die voorname mannen weigerden, besloot schrijver dezès, hoewel zijne onbekwaamheid kennende, de handen aan het werk te slaan. Daar Maria gezegd had: Ik wil dat hier vele processien komen, steunde hij op Hare voorspraak en rekende er op dat Zij zou aanvullen wat hem ontbrak. En daarin is hij niet teleurgesteld. Zij zorgde dat mannen als Pastoor Masker, Pater Reuser, de Eerw. Heeren Winand B.G. Jansen, Ferd. F. Sarton en A. Schellekens zich bij hem aansloten, en zegende dit werk zoo, dat niettegenstaande het comité nooit voltallig bijeen is geweest, de beevaart tot aller genoegen is afgelopen.'

Even verderop in dit artikel staat wat gemeld werd in het maandblad Le pelerin de Paray-le-Monial, nadat de eerste Nederlandse Bedevaart naar Lourdes deze bedevaartplaats had aangedaan:

'Het bedevaart-comité, waarvan de Eerw. Pater Reuser S.J. aan het hoofd stond, was samengesteld uit de Heeren H.M. Werker, President der Piusvereeniging te Amsterdam, P.F. Masker, Pastoor te Zwaag, J.A. van Rooij, Pastoor van St. Willibrordus, A. Schellekens, Vicaris der Kathedraal te Breda, Winand B.G. Jansen, Kapelaan te Didam, F.M. Sarton, Kapelaan te Wijk-Maastricht, Ch. Hollman, Ridder van de Orde van den H. Gregorius, te Maastricht en G.F. Funnekotter te Utrecht.'

3. Kapelaan Sarton, comitélid van het eerste uur, schrijft in zijn verslag van de eerste bedevaart in de Katholieke Illustratie in aflevering 16 van jaargang 17 (1883/1884) pagina 127 en volgende, over het ontstaan het volgende:
'In de maand Juni II. kwam er een Comité tot stand, met het doel een nationalen pelgrimstocht naar Lourdes te organiseeren.'
Volgens een voetnoot in het artikel genoemd onder 1 is dit verslag in de Katholieke Illustratie 'op verschillende plaatsen onjuist'.
4. In het boek Lourdes van pastoor E.H. van der Heijde uit 1904 staat over het ontstaan van VNB het volgende vermeld:
'Het was in 1883 toen op aansporen van den ZeerEerw. Pater van Schijndel, S.J., de heer H.M. Werker van Amsterdam de eerste pogingen aanwendde om eene Nederlandsche Bedevaart naar Lourdes tot stand te brengen. Bij het samenstellen van een Comité ondervond hij vele moeilijkheden. De Z.Ew. Heer P.F. Masker, destijds Pastoor te Zwaag, was de eerste die toetrad, na eenig aandringen gaf ook de Z.Ew. Pater M. H. Reuser hieraan gehoor en bij dit drietal voegden zich nog de WelEw. Heer M. Sarton, kapelaan en de Heer Ch. Hollman, beiden van Maastricht.
Deze heeren nu richtten eene oproeping tot de katholieken van Nederland die in groote getale hieraan beantwoordden.
Inmiddels ontwikkelde zich het Comité, wiens ledental weldra tot acht gestegen was. De WelEw. Heeren W.B.G. Jansen, kapelaan te Didam, A. Schellekens te Breda en F. Funnekotter te Amsterdam traden als leden toe.
Op 17 Sept. 1883 onder leiding van bovengenoemd Comité vertrok dan de eerste Nederlandsche bedevaart, uit 465 pelgrims bestaande, naar Lourdes.'
5. In het verslag van de bedevaart van 1908 staat uit de mond van de heren Hollman en Hermans, die zich mede-oprichters achtten, over de voorgeschiedenis van VNB het volgende vermeld:
'Nadat in 1882 vijf-endertig Hollanders, die elkander toevallig te Lourdes vonden [Tijdens de Belgische bedevaart van 1882.] een processietje gevormd en hun brandende kaarsjes naar de Grot gedragen hadden, formeerden – door dit feit aangezet – het volgende jaar de heren L. Hermans en Ch. Hollman met wijlen pater M.H. Reuser de eerste Nederlandsche bedevaart naar Lourdes.'
6. Uit de notulen van de tweede vergadering kan worden opgemaakt dat de eerwaarde heren Jansen en A. Schellekens lid van het comité werden vóór de eerste reis, maar nadat het initiatief tot de eerste reis al was genomen. Pastoor van Rooy werd lid van het comité tijdens de eerste bedevaart .

Op basis van deze gegevens kunnen we er van uitgaan dat het Comité tijdens de eerste bedevaart bestond uit:

1. P.F. Masker, pastoor te Zwaag en welzeker het eerste lid
2. Pater M.H. Reuser S.J., minister (onder-overste) van het Theologicum te Maastricht
3. M. Sarton, kapelaan te Maastricht
4. H.M. Werker, kassier, woonachtig in Amsterdam
5. Charles Hollman, wijnhandelaar, woonachtig in Maastricht
6. Leon Hermans, een Nederlandse ingenieur die in Antwerpen woonde
7. G.J. Funnekotter, woonachtig in Utrecht.

Nog voor de eerste reis, maar na het initiatief daartoe, traden toe:

8. W.B.G. Jansen, kapelaan te Didam
9. A. Schellekens, kapelaan in Breda.

Tijdens de eerste bedevaart trad toe:

10. Pastoor van Rooy, pastoor te Sint Willibrord.

Pastoor Masker nam ontslag op 19 maart 1884 vanwege zijn benoeming tot pastoor in Stompwijk, en tot nieuwe leden worden benoemd:

10. Deken Wouters uit Ravenstein
11. Dhr. Kerstens van Leeuwen uit Tilburg.

Kort daarna neemt pastoor Vismans uit Nederhorst den Berg de plaats in van pastoor Masker, en pastoor van Groeningen uit Vinkeveen wordt op 26 maart 1885 lid in plaats van de dan ontslag nemende kapelaan Jansen, die als missionaris naar Amerika vertrekt.

Op 26 maart 1885 bestaat het comité uit de volgende twaalf personen:

- 1 Pater Reuser, president
- 2 Kapelaan Sarton, directeur der Ziekenverpleging
- 3 Deken Wouters
- 4 Vicaris Schellekens
- 5 Pastoor van Rooy
- 6 Pastoor Vismans
- 7 Pastoor van Groeningen
- 8 Dhr. Hermans, vice-president
- 9 Dhr. Funnekotter
- 10 Dhr. Werker
- 11 Dhr. Kerstens van Leeuwen
- 12 Dhr. Hollman, secretaris penningmeester.

De eerste officiële vergadering van het comité vond plaats op 25 oktober 1883, dus na de eerste bedevaart.

De notulen hiervan en van alle andere vergaderingen die zijn overgeleverd, volgen hierna.

De teksten, inclusief leestekens, hoofdlettergebruik, afkortingen en andere tekens, worden weergegeven zoals in het handschrift. De lay-out wordt alleen gevolgd voor wat betreft het begin van een nieuwe alinea. Waar het verslag van een volgende vergadering op een nieuw blad begint, is dat hier ook gebeurd.

Dit houdt ook in dat de door de secretaris gehanteerde spelling is gevolgd, inclusief schrijffouten en aaneen of niet aaneen geschreven woorden en afkortingen.

Zo zal men zien dat er bijvoorbeeld na Mgr., afkorting van Monseigneur, bijna nergens eenpunt staat; deze staat namelijk ook niet in de tekst.

Doorhalingen en verbeteringen worden niet als zodanig aangegeven. De tekst die uiteindelijk tot stand is gekomen, is overgenomen.

De 234 handgeschreven bladzijden van deel I -slechts op enkele plaatsen staat er ook tekst op de achterzijde van de bladen-, zijn ingebonden in een harde kaft van 28,3 bij 21,7 cm. De rug is versierd met in gouddruk uitgevoerde tekens en letters met de tekst 'LOURDES' en 'NOTULEN I'. Het eerste deel is opgeborgen in een kartonnen etui van dezelfde donkerbruin gevlamde kleur als de buitenzijde van de kaft van het boek.

*Onregelmatig afwisselend is ruitjespapier en gelinieerd papier gebruikt, meestal van het formaat 27,5 bij 19,5 cm; enkele keren is een ander kleiner formaat papier gebruikt.
Aan de binnenzijde van de voorkaft is een plakkerige bevestiging met de gedrukte tekst:*

**BOEK&PAPIERHANDEL
BOEKBINDERIJ
F. SCHIMTZ
3, Groote Gracht
MAASTRICHT.**

In deel I zijn 2 blanco voorbladen en achterbladen.

*De tekst in cursief en tussen haken is een verklarende tekst van Corry de Vrieze en Jos Smits die deze notulen hebben bezorgd. Daar waar [?] staat is de tekst onleesbaar of niet helemaal zeker.
Deel I werd uitgetypt in de periode mei 2008 tot april 2009.
Deel II in de periode maart tot juni 2012.
Het geheel werd nogmaals nagezien in het eerste kwartaal van 2013.*

*April 2013
Corry de Vrieze
Jos Smits*